

Σχόλια και παρατηρήσεις για το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

Εισαγωγή

Η παρούσα επιστολή περιλαμβάνει σχόλια και παρατηρήσεις επί του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ). Οι παρατηρήσεις αυτές, αποτελούν σχόλια φορέων του Συνδέσμου μας, που δραστηριοποιούνται με όρους ιδιωτικής οικονομίας στον τομέα της ανακύκλωσης και διαχείρισης αποβλήτων. Θεωρούμε ως εκ τούτου, τη συμμετοχή μας στον δημόσιο διάλογο επιβεβλημένη, καθώς ο ΣΕΠΑΝ περιλαμβάνει εταιρείες/μέλη που αποτελούν μερικούς από τους κυριότερους διαχειριστές/τελικούς ανακυκλωτές των παραγόμενων αποβλήτων στη χώρα μας.

Στο πλαίσιο αυτό, η υποβολή των παρατηρήσεων μας αποσκοπεί στη βελτίωση του προτεινόμενου σχεδίου, με την ανάδειξη σημείων που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης ή τροποποίησης υπό το πρίσμα της βιομηχανίας ανακύκλωσης.

Κατά την άποψή μας, το προτεινόμενο σχέδιο βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση, καθώς επιχειρείται η επικαιροποίηση του εθνικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων στο πλαίσιο των αρχών της κυκλικής οικονομίας, με απώτερο στόχο την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων που οδηγούνται προς ταφή και τη μεγιστοποίηση ανάκτησης πολύτιμων υλικών & πόρων που οδηγούνται σήμερα για ταφή, χωρίς πρότερη επεξεργασία. Με ιδιαίτερη δε χαρά και ικανοποίηση, εντοπίζουμε στο παρόν σχέδιο επιμέρους στοιχεία και προτάσεις που αποτελούν πάγιες θέσεις του Συνδέσμου μας.

Παραταύτα, θεωρούμε ότι υπάρχουν ακόμα ζητήματα που είναι χρήσιμο να εξετασθούν στο υπό διαβούλευση ΕΣΔΑ, με στόχο την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας και τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος με αναπτυξιακή δυναμική.

Ως γενικό σχόλιο, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι οι τιθένενοι στόχοι καθώς και το χρονοδιάγραμμα επίτευξής τους, είναι ιδιαίτερα φιλόδοξοι και σε μερικές περιπτώσεις μη ρεαλιστικοί, αν συνυπολογίζουμε για παράδειγμα, τους ρυθμούς προόδου της χώρας μας και τις επιδόσεις της, αναφορικά με τα ποσοστά ανακύκλωσης αποβλήτων και υγειονομικής ταφής.

Οι παρατηρήσεις του ΣΕΠΑΝ παρακάτω περιλαμβάνουν:

- A. Γενικές παρατηρήσεις
- B. Θεματικές παρατηρήσεις
- Γ. Παρατηρήσεις επί συγκεκριμένων σημείων του σχεδίου

A. Γενικές παρατηρήσεις

Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να συμπεριληφθεί στο προτεινόμενο ΕΣΔΑ κεφάλαιο, με αναφορά στα προβλήματα υλοποίησης του προηγούμενου ΕΣΔΑ καθώς και συμπεράσματα από την εφαρμογή του. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί η επανάληψη των ίδιων σφαλμάτων ή/και κακών πρακτικών, ενώ θα αξιοποιηθεί και η εμπειρία που αποκτήθηκε από την αντιμετώπισή τους. Προτείνεται δε, η συστηματική παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης του ΕΣΔΑ και της επίτευξης των επιμέρους στόχων (λ.χ. ανά εξάμηνο), ώστε να σχεδιάζονται έγκαιρα διορθωτικές ενέργειες και αναγκαίες παρεμβάσεις και όχι να διαπιστώνονται τυχόν αστοχίες, αποκλίσεις και αποτυχίες μετά το πέρας της πενταετίας κατά την επικαιροποίησή του. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η σύσταση Εθνικής Επιτροπής Διαχείρισης Αποβλήτων, με συμμετοχή και φορέων της βιομηχανίας.

Θα θέλαμε να επισημάνουμε επίσης την απουσία στοιχείων λειτουργικού κόστους για τα προτεινόμενα σενάρια διαχείρισης αλλά και περαιτέρω ανάλυσης των προτεινόμενων δράσεων «πληρώνω όσο πετάω» και της εφαρμογής οικονομικών κινήτρων για τη μείωση παραγωγής των αποβλήτων.

Στο προτεινόμενο σχέδιο θα ήταν καλό να περιληφθούν επίσης δράσεις πρόληψης, μείωσης και επαναχρησιμοποίησης αποβλήτων, που αποτελούν βασικούς πυλώνες της κυκλικής οικονομίας.

Επιπρόσθετα, θεωρούμε ότι θα πρέπει να γίνει μεγαλύτερη ανάλυση του σχεδίου ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης, καθώς πρόκειται για μία ιδιαίτερα σημαντική δράση για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, την ενίσχυση της διαλογής στην πηγή (ΔσΠ) και την συγκέντρωση καθαρότερων ανακυκλώσιμων υλικών που οδηγεί στην επίτευξη μεγαλύτερων ποσοστών ανακύκλωσης.

Αναφορικά με την ενεργειακή αξιοποίηση, θα πρέπει να είναι σαφές ότι θα πρέπει αφενός να προωθούνται και αφετέρου να εξαντλούνται κατά προτεραιότητα όλες οι προηγούμενες επιλογές όπως προκύπτουν από την ιεράρχηση διαχείρισης αποβλήτων, με ενίσχυση των δράσεων πρόληψης, μείωσης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης ώστε τα υλικά να διατηρούνται και να επιστρέφουν στην αγορά για το μέγιστο δυνατό χρονικό διάστημα.

Στην περίπτωση παραγωγής δευτερογενών καυσίμων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανακοίνωση της ΕΕ¹ για τον ρόλο της ενεργειακής αξιοποίησης στην κυκλική οικονομία. Στο κείμενο αυτό, αναγνωρίζεται καταρχάς ως ανακύκλωση η αναερόβια χώνευση οργανικών αποβλήτων κατά την οποία τα προϊόντα ζύμωσης ανακυκλώνονται ως λίπασμα και στη συνέχεια η ενεργειακή αξιοποίηση.

Η ενεργειακή αξιοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις ενεργοβόρων βιομηχανιών (με αξιοποίηση για παράδειγμα της τιμεντοβιομηχανίας) και σε εγκαταστάσεις ενεργειακής αξιοποίησης – συμπαραγωγής (WtE) οι οποίες σχεδιάζονται

¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS "The role of waste-to-energy in the circular economy" COM (2017) 34 final/26.1.2017

και κατασκευάζονται για να έχουν τη δυνατότητα απορρόφησης επεξεργασμένων ροών απορριμμάτων (εναλλακτικά καύσιμα/υπολειμματικές ροές), λειτουργώντας με υψηλό ενεργειακό βαθμό απόδοσης (>65%).

B. Θεματικές παρατηρήσεις

Διαχείριση ξηρού κλάσματος ανακυκλώσιμων αποβλήτων

- Αναφορικά με το ξηρό κλάσμα των ανακυκλώσιμων αποβλήτων (χαρτιά, μέταλλα, γυαλί και πλαστικά, συμπεριλαμβανομένων των αντίστοιχων συσκευασιών), με στόχο την ποιοτική ανακύκλωση με μεγιστοποίηση των υλικών που μπορούν να ανακυκλωθούν, δηλαδή να αξιοποιηθούν ως δευτερογενείς πρώτες ύλες στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας, στο ΕΣΔΑ πρέπει να διατυπώνονται τα εξής:
 - Προγραμματισμός με μέτρα και χρονοδιάγραμμα βελτίωσης της διαλογής στην πηγή, σε εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία. Στην κατεύθυνση αυτή:
 - ✓ Πρέπει να οργανωθεί κατά κανόνα η χωριστή συλλογή σε 4 διακριτά ρεύματα (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) και να αιτιολογείται με επαρκή τεκμηρίωση, σε εναρμόνιση πάντα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, σε ποιες περιπτώσεις θα επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση σε λιγότερα ρεύματα (πχ σε απομακρυσμένες περιοχές). Τα ΣΕΔ και οι λοιποί εμπλεκόμενοι φορείς θα πρέπει στη συνέχεια να οργανώσουν (π.χ. εφαρμόζοντας διεθνώς επιτυχημένες πρακτικές, όπως το DRS, καθώς και αξιοποιώντας και υπάρχουσες υποδομές) τη διαλογή στην πηγή ενόψει ανακύκλωσης, στο πλαίσιο αυτό. Ποιοτική ανακύκλωση δύναται να επιτευχθεί μόνο με χωριστή διαλογή στην πηγή, όπως άλλωστε έχει αποδειχτεί στην πράξη.
 - ✓ Η επίτευξη ανακύκλωσης, δηλαδή επιτυχούς επαν-εισαγωγής ανακυκλώσιμων υλικών από τα απόβλητα στον παραγωγικό κύκλο, ως δευτερογενών πρώτων υλών, πρέπει να υπολογίζεται (ανά υλικό) με βάση τις ροές ανακυκλώσιμων υλικών που αποδεδειγμένα καταλήγουν για ανακύκλωση στις βιομηχανίες ανακύκλωσης και αξιοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων αντικαθιστώντας πρωτογενείς ύλες, σύμφωνα με τις προβλέψεις της απόφασης 2019/1004 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τυχόν προσμειξεις που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν προς ανακύκλωση, θεωρούνται απόβλητα και τυγχάνουν περαιτέρω διαχείρισης (ενδεχόμενη ενεργειακή αξιοποίηση ή διάθεση με ταφή) με ευθύνη παραγωγού και οικονομική διαχείριση του ΣΕΔ ή του όποιου άλλου αρμόδιου φορέα.
 - Πρέπει να προωθηθεί η ολοκληρωμένη εφαρμογή της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού για τη διαχείριση αποβλήτων συσκευασιών, από τη χωριστή συλλογή μέχρι την παράδοση των υλικών, ως δευτερογενών πρώτων υλών στις παραγωγικές μονάδες που θα τα αξιοποιήσουν. Στο πλαίσιο αυτό να οργανωθεί η χωριστή συλλογή με ευθύνη των ΣΕΔΑ.

- Για να προωθηθεί η επαναχρησιμοποίηση / ανακύκλωση των ξηρών αποβλήτων πλην συσκευασιών, πρέπει αυτή να οργανωθεί είτε στο πλαίσιο της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού (νέα ΣΕΔΑ) είτε σε συνεργασία με υπάρχοντα ΣΕΔΑ σε όλα τα βήματα διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένης της χωριστής συλλογής).
- Πρέπει να τεθούν κατευθύνσεις και χρονοδιάγραμμα για τη διαμόρφωση και θεσμοθέτηση μέτρων με στόχο τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών, στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας, στην εγχώρια βιομηχανία, με σεβασμό στους κανόνες ανταγωνισμού και σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Βιολογικά απόβλητα

- Προκειμένου να υπάρχει ολοκληρωμένη αξιοποίηση των βιολογικών αποβλήτων (παραγωγή υψηλής ποιότητας κόμποστ και ανάκτηση ενέργειας μέσω της παραγωγής βιοαερίου και της ενεργειακής αξιοποίησής του) πρέπει να ενθαρρυνθεί η ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα στο αντικείμενο (μέσω ΣΔΙΤ ή στη βάση της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού) καλύπτοντάς όλα τα στάδια διαχείρισης συμπεριλαμβανομένης της χωριστής συλλογής.
- Παρότι προβλέπεται καθολική συλλογή των βιοαποβλήτων έως το τέλος του 2022, ο σχεδιασμός διαχείρισής τους έχει ως αφετηρία το 2025
- Η παραδοχή 5% υπολειμματος στον καφέ κάδο κρίνεται ιδιαίτερα χαμηλή

Τέλος ταφής

- Η επιβολή του τέλους ταφής, αποτελεί πάγια θέση του ΣΕΠΑΝ ως σημαντικό αντικίνητρο για την ταφή. Το τέλος ταφής θα πρέπει να αφορά το σύνολο των αποβλήτων που οδηγούνται σε ΧΥΤΑ-ΧΥΤΥ (συμπεριλαμβανομένων και των υπολειμμάτων από τις ΜΕΑ και τα ΚΔΑΥ).
- Το τέλος ταφής πρέπει να οριστεί σε τιμή που να καθιστά σαφώς ασύμφορη οικονομικά την επιλογή της ταφής σε σύγκριση με κάθε ιεραρχικά ανώτερη μορφή επεξεργασίας / αξιοποίησης αποβλήτων. Παράλληλα πρέπει να προβλεφθεί μηχανισμός που να διασφαλίζει την είσπραξη και απόδοση του τέλους, καθώς και διαδικασίες ενημέρωσης του κοινού για την περιβαλλοντική σημασία του μέτρου όπως και για τυχόν αστοχίες του παρελθόντος, σε διάφορα επίπεδα, που είχαν ως αποτέλεσμα να μην δημιουργηθούν εγκαίρως οι κατάλληλες υποδομές ολοκληρωμένης διαχείρισης και αξιοποίησης αποβλήτων.
- Τέλος, επισημαίνουμε ότι η ΕΕΑΑ επιδοτούσε την ανάκτηση υλικών συσκευασίας που περιείχαν τα ΑΣΑ (υπόλειμμα της ανακύκλωσης που αντί να καταλήγει στην ταφή γίνεται SRF και οδηγείται σε ενεργειακή αξιοποίηση). Η εν λόγω επιδότηση διεκόπη με απόφαση του ΕΟΑΝ το 2018 και προτείνεται να ισχύσει πάλι, ώστε να λειτουργήσει ως κίνητρο εκτροπής υλικών από την ταφή.

Αξιοποίηση βιομηχανικών υποπροϊόντων

- Προτείνεται η υιοθέτηση μέτρου για θέσπιση ελάχιστου ποσοστού βιομηχανικών υποπροϊόντων, όπως οι σκωρίες (τεχνητά αδρανή στα σχετικά CE), που θα χρησιμοποιούνται στα δημόσια τεχνικά έργα στο πλαίσιο υλοποίησης των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων.

Διαχείριση βιομηχανικών αποβλήτων

- Ο βέλτιστος σχεδιασμός είναι η πρόβλεψη ιδιωτικών υποδομών διαχείρισης που να καλύπτουν συνολικά τα βιομηχανικά απόβλητα (ΒΜΕΑ και ΒΕΑ). Κατ' αναλογία των ήδη προβλεπόμενων μέτρων ΒΜΕΑ 11: Κατασκευή ΧΥΤ μη επικίνδυνων βιομηχανικών αποβλήτων (σελ. 155) με φορέα ΥΠΕΝ/ ΦΟΔΣΑ/Ιδιωτικός τομέας (βιομηχανίες) και ΒΜΕΑ 12: Κατασκευή ιδιωτικών ΧΥΤ για την εξυπηρέτηση ιδίων αναγκών διάθεσης (σελ. 156) με φορέα Ιδιωτικός τομέας (βιομηχανίες), προτείνεται μέτρο για κατασκευή ΧΥΤ για ΒΕΑ, με φορέα τον Ιδιωτικό τομέα (Βιομηχανίες). Αναφορικά με το μέτρο ΒΜΕΑ 11 δεν είναι σαφές ποιος είναι ο προβλεπόμενος στο ΕΣΔΑ ρόλος του ΥΠΕΝ και των ΦΟΔΣΑ. Τέλος, επισημαίνεται ότι η επιτυχία του εγχειρήματος είναι συνάρτηση της συστηματικής εφαρμογής της νομοθεσίας σε σχέση με τους παραγωγούς αποβλήτων, καθώς και της αξιοποίηση του ΗΜΑ.
- Για την απομάκρυνση των ιστορικών αποθηκευμένων επικινδύνων αποβλήτων η προθεσμία ολοκλήρωσης είναι το 2023. Δεδομένης της ανυπαρξίας (έως σήμερα) χώρων διάθεσης των αποβλήτων αυτών (ΧΥΤΕΑ), η μόνη διέξοδος για την απομάκρυνσή τους παραμένει η αποστολή τους κατά κύριο λόγο στο εξωτερικό, για περαιτέρω διαχείριση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Ως εκ τούτου, η μη ύπαρξη ΧΥΤΕΑ στη χώρα μας για την ασφαλή διάθεση των επικινδύνων αποβλήτων, δημιουργεί πρόσθετα κόστη και προβλήματα στη λειτουργία της εγχώριας βιομηχανίας, καθιστώντας την ανάγκη ύπαρξης ΧΥΤΕΑ στη χώρα μας επιτακτική και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί.

Οχήματα τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ)

- Προτείνεται η προτυποποίηση (από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης) της διαχείρισης των ΟΤΚΖ που θα περιλαμβάνει το σύνολο των σχετικών διαδικασιών (απορρύπανση, τεμαχισμός σε shredder και επεξεργασία του υπολείμματος τεμαχισμού), με στόχο να διαμορφωθούν πρότυπα κατ' αναλογία με ό,τι ισχύει για τα ΑΗΗΕ. Στο πλαίσιο της προτυποποίησης, θα πρέπει να οριστούν καλύτερα και έννοιες όπως «μεταχειρισμένο ανταλλακτικό» ή «μεταχειρισμένο αυτοκίνητο».
- Προτείνεται να περιληφθεί σύστημα εγγυοδοσίας κατάλληλου χρηματικού ύψους (της τάξης του 1 – 2%, π.χ. 1,5%, ο στόχος είναι ποσό περίπου 300€ ανά όχημα), που θα συνοδεύει το αυτοκίνητο σε όλη την ωφέλιμη ζωή του και θα αποδίδεται στον τελευταίο κάτοχό του, εφόσον παραδώσει το αυτοκίνητο σε νόμιμη μονάδα επεξεργασίας
- Προτείνεται επίσης, η θέσπιση τέλους προσωρινής ακινησίας οχημάτων (ως ποσοστό επί του τέλους κυκλοφορίας).

- Τέλος να υπάρχει πρόβλεψη ώστε η πώληση μη εισαγομένων μεταχειρισμένων ανταλλακτικών και μερών αυτοκινήτων επιτρέπεται να πραγματοποιείται μόνο από μονάδες επεξεργασίας ΟΤΚΖ ή συμβεβλημένους με αυτές εμπόρους.

Πραγματοποίηση ελέγχων

Στο προτεινόμενο ΕΣΔΑ προτείνεται η εντατικοποίηση ελέγχων και η επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες παραγωγούς ή/και διαχειριστές (σελ. 42). Επισημαίνεται ότι, αν και ο ΣΕΠΑΝ σε συνεργασία με το ΥΠΕΝ, έχει δημιουργήσει το ΗΜΑ το οποίο λειτουργεί ήδη εδώ και τέσσερα χρόνια και θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για το σκοπό αυτό, εντούτοις, το ΗΜΑ παραμένει έως σήμερα αναξιοποίητο από τους αρμόδιους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Γ. Παρατηρήσεις επί συγκεκριμένων σημείων του σχεδίου

Παρακάτω παρατίθενται προτάσεις ή/και παρατηρήσεις επί συγκεκριμένων σημείων του σχεδίου.

Στη σελ. 8 προβλέπεται η δημιουργία ΧΥΤΕΑ μέχρι το 2022-2023 ενώ στη σελ. 164 το 2024-2030.

Στη σελ. 8 επίσης, γίνεται αναφορά σε *‘Ορισμό ρευμάτων των βιομηχανικών αποβλήτων που δύνανται να αποτελέσουν δευτερογενή πρώτη ύλη ή και εναλλακτικό καύσιμο από βιομηχανικές εγκαταστάσεις ανά την επικράτεια καθώς και καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών για τη χρήση των ανόργανων αποβλήτων βιομηχανικής προέλευσης ως δευτερογενών υλικών’*. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ο φορέας που θα ορίσει τα ρεύματα αυτά καθώς και τα κριτήρια ορισμού τους. Προτείνεται η εφαρμογή αυστηρών κριτηρίων και προδιαγραφών τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις αντίστοιχες βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές. Στην περίπτωση των εναλλακτικών καυσίμων που δύνανται να χρησιμοποιηθούν από την τσιμεντοβιομηχανία και με δεδομένη την πολυετή εμπειρία μελών του Συνδέσμου μας, θα θέλαμε να επισημάνουμε την ανάγκη εναρμόνισης, με τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού προτύπου EN 15359:2011.

Στη σελ. 27 προτείνεται αναβάθμιση του ΗΜΑ ώστε να περιλαμβάνει την πηγή προέλευσης. Σημειώνουμε ότι, αν και το ΗΜΑ χρήζει βελτιώσεων και αναβαθμίσεων – μέρος των οποίων χρηματοδοτείται και από τον ΣΕΠΑΝ, εξυπηρετεί ως έχει σήμερα το σκοπό αυτό.

Στις σελ. 33 & 35 να συμπεριληφθεί η δυνατότητα ενεργειακής αξιοποίησης στις εναλλακτικές διαχείρισης ζωοτροφών και γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων.

Στη σελ. 42 αν και αναφέρεται η κατάρτιση εκθέσεων για την παρακολούθηση των πράσινων δημόσιων συμβάσεων από τις αναθέτουσες αρχές και φορείς, εντούτοις δεν προσδιορίζεται η περίοδος κατάρτισής τους. Προτείνεται, οι εκθέσεις αυτές να συντάσσονται σε ετήσια βάση.

Στη σελ. 48 αναφέρεται ότι για τις φορητές ΗΣ&Σ δεν υπάρχουν εγκαταστάσεις επεξεργασίας/ανακύκλωσης στην Ελλάδα και οι ποσότητες των αποβλήτων φορητών στηλών που συλλέγονται, αποστέλλονται για περαιτέρω διαχείριση (ανακύκλωση) στα

εργοστάσια επεξεργασίας στο εξωτερικό. Επισημαίνεται ότι, για τις φορητές ΗΣ&Σ υπάρχει μια εγκατάσταση επεξεργασίας/αξιοποίησης αποβλήτων φορητών στηλών στην Ελλάδα (Polycos – Μάνδρα Αττικής) στην οποία πραγματοποιούνται εργασίες προεπεξεργασίας για ανάκτηση (R12).

Στη σελ. 73 αναφέρεται ότι τόσο το υγρό και το στερεό χώνευμα της αναερόβιας χώνευσης είναι επιτρεπτό και μπορούν να αποτελέσουν προϊόντα για εφαρμογές λίπανσης εφόσον βέβαια πληρούν τις προδιαγραφές της ελληνικής και της ενωσιακής νομοθεσίας για τέτοιες χρήσεις. Σημειώνεται ότι, θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι έλεγχοι για τη διάθεση του υγρού χωνεύματος, καθώς η πρακτική αυτή, εγκυμονεί μολυσματικούς/βιολογικούς κινδύνους αλλά και κινδύνους νιτρορύπανσης.

Στη σελ. 184 αναφέρεται η κατασκευή απαιτούμενων ΧΥΤ για τη διάθεση των υπολειμμάτων επεξεργασίας των ΑΕΚΚ που δεν μπορούν να ανακυκλωθούν/ανακτηθούν. Προτείνεται αναδιτύπωση, ως εξής: «Κατασκευή απαιτούμενων ΧΥΤ για τη διάθεση των υπολειμμάτων επεξεργασίας των ΑΕΚΚ που δεν μπορούν να ανακυκλωθούν/ανακτηθούν και να κατευθυνθούν προς παραγωγή εναλλακτικού καυσίμου».

Τέλος, για τους υπολογισμούς των ποσοστών ανακύκλωσης, γίνεται η παραδοχή ότι όλα τα ανακυκλώσιμα που ανακτώνται έχουν αποδέκτη τη βιομηχανία ανακύκλωσης. Όμως, είναι σαφές ότι αυτό εξαρτάται από τους όρους της αγοράς τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και σε περίπτωση πτώσης των τιμών τα υλικά μένουν αδιάθετα στις ΜΕΑ, δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα αποθήκευσης. Ως εκ τούτου, οι ΜΕΑ θα πρέπει να είναι εξοπλισμένες με γραμμές επεξεργασίας (πχ. τεμαχιστή) ώστε εάν χρειαστεί να μπορούν να διαθέσουν τα υλικά προς συνεπεξεργασία/ενεργειακή αξιοποίηση.